

Geliş Tarihi:

08.08.2022

Kabul Tarihi:

15.09.2022

Yayımlanma Tarihi:

30.09.2022

Kaynakça Gösterimi: Gülseven, H. Ç. (2022).
Altsoya yapılan denkleştirmeye tabi kazandırmalar.
*İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler
Dergisi Hukuk Sayısı*, 21(44), 804-829.
doi: 10.46928/iticusbe.1159180.

ALTSOYA YAPILAN DENKLEŞTİRMEYE TABİ KAZANDIRMALAR

Araştırma

Hüseyin Çağrı Gülseven

Sorumlu Yazar (Correspondence)

Yalova Üniversitesi

huseyin.gulseven@yalova.edu.tr

Hüseyin Çağrı Gülseven, Yalova Üniversitesi Çınarcık Meslek Yüksekokulu Hukuk Bölümü Adalet Programında öğretim görevlisidir. Medeni Hukuk (Giriş, Kişiler ve Aile Hukuku, Borçlar Hukuku, Eşya Hukuku ile Miras Hukuku) alanında ders vermekte ve bu alanlarda araştırmalar yayınlamaktadır. Ayrıca İstanbul Medeniyet Üniversitesi'nde Özel Hukuk alanında doktora yapmaktadır.

ALTSOYA YAPILAN DENKLEŞTİRMEYE TABİ KAZANDIRMALAR

Hüseyin Çağrı Gülseven
huseyin.gulseven@yalova.edu.tr

Özet

Mirasta denkleştirme, mirasbırakanın sağlığında yasal mirasçılardan bazılarına sağlararası kazandırma yapması halinde, yapılan kazandırmanın iadesini sağlayan bir müessesedir. Mirasta denkleştirmenin amacı yasal mirasçılar arasındaki eşitliğin sağlanmasıdır. Yasal mirasçılar arasında olan altsoy açısından bu eşitliğin sağlanması amacıyla, Türk Medeni Kanunu (TMK) m. 669 vd. hükümlerinde birtakım düzenlemeler yapılmıştır. Bu düzenlemelerden birincisi altsoya yapılan bazı kazandırmaların mirasbırakan tarafından aksine düzenleme yapılmadığı müddetçe denkleştirmeye tabi olmasıdır. İkincisi ise mirasbırakanın aksi yönde iradesi yoksa denkleştirmeden muaf olan kazandırmalardır. Bu çerçevede çalışmada ilk olarak denkleştirme borçlusu olan altsoy kavramı incelenmiőt, akabinde ise altsoya yapılan denkleştirmeye tabi ve muaf olan kazandırmalar Yargıtay Kararları ışığında deėerlendirilmiőtir.

Amaç: Çalışmanın amacı Türk Hukukunda birkaç yönden tartışmalı olan altsoya yapılan denkleştirmeye tabi ve muaf olan kazandırmaların Yargıtay Kararları ışığında incelenmesidir.

Yöntem: Çalışma kapsamında konuya ilişkin yasal düzenlemeler ve Yargıtay Kararları taranmıőtır.

Bulgular: Yasal mirasçılar arasında eşitliğin sağlanması amacı ile kanun koyucu tarafından düzenlenen mirasta denkleştirme açısından, mirasbırakanın altsoy da denkleştirme borçlusudur. TMK'da mirasbırakanın altsoya yaptığı bazı kazandırmalar denkleştirmeye tabi kılınmıőtken; bazı kazandırmalar ise denkleştirmeden muaf kılınmıőtır. Ancak TMK'daki bu hükümlerin geçerli olabilmesi için mirasbırakanın aksi yönde iradesinin bulunmaması gerekmektedir.

Özgünlük: Bu çalışmada TMK'daki denkleştirme borçlusu olan altsoy ile neyin ifade edilmek istendiği, altsoya yapılan denkleştirmeye tabi ve muaf olan kazandırmaların ne olduğu Yargıtay Kararları çerçevesinde araştırılmıőtır.

Anahtar Kelimeler: Mirasbırakan, Altsoy, Mirasta Denkleştirme, Mirasçı, Tereke

JEL Sınıflandırması: K11, K19

BENEFITS MADE TO THE DESCENDANTS SUBJECT TO EQUALIZATION

Abstract

Equalization in inheritance is an institution that provides for the return of the acquisition made if the heir makes a benefit to some of his legal heirs in his health. The purpose of equality in inheritance is to ensure equality between legal heirs. In order to ensure this equality in terms of descendants who are among the legal heirs, the Turkish Civil Code (TMK) m. 669 and the rest number of regulations have been made in its provisions. The first of these regulations is that some of the acquisitions made to the descendants are subject to equalization unless otherwise regulated by legator. Secondly, if the legator does not have the will to the contrary, it is the benefits that are exempt from equalization. In this context, the concept of the descendant, which is the debtor of equalization, was first examined in the study, and then the benefits subject to and exempt from equalization made to the descendant were evaluated in the light of the Supreme Court Decisions.

Subject: The aim of the study is to examine the hotchpot that has advancements and exceptions, made to the descendants in the light of the Supreme Court Decisions, which is controversial in several ways in Turkish Law.

Method: Within the scope of the study, the legal regulations and Supreme Court Decisions related to the subject were examined.

Findings: In terms of equalizing the legacy organized by the legislator to ensure equality between legal heirs, descendants are also debtor of the equalization. While some of the beneficiaries of the inheritance in the TMK were subject to equalization, some of the advancements were exempted from the equation. However, in order for these provisions in the TMK to be valid, the inheritance must not have the opposite will.

Distinctness: In this study, it has been investigated what is to be expressed by the descendant, which is the equalization debtor according to TMK and what the advancements are exempted from the equation are investigated within the framework of the Supreme Court Decisions.

Keywords: Legator, Descendant, Heirdom of Descendants, Heir, Inheritance

JEL Classification: K11, K19

GİRİŞ

Mirasta denkleştirme, 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu m. 669/I'e göre mirasbırakanın sağlığında yasal mirasçılarında birine sağlararası kazandırma yapması durumunda, bu kazandırmanın iadesini düzenleyen bir kurumdur. Denkleştirme işlemi, yapılan kazandırmanın mümkünse aynen, değilse bedelinin terekeye iade edilmesi şeklinde olabileceği gibi mirasçının miras payına mahsup edilmesi şeklinde de olabilir.

Denkleştirmeye tâbi olan kazandırmaların tespitinde ilk bakılması gereken mirasbırakanın iradesidir. Mirasbırakanın iradesi bulunmuyorsa TMK m. 669/II'deki iki karineden hareket edilmesi gerekmektedir. Birinci karene, mirasbırakanın altsoyuna yaptığı kazandırmaların aksi öngörülmediği müddetçe denkleştirmeye tâbi olmasıdır. İkinci karene ise altsoy dışındaki diğer yasal mirasçılar açısından aksi belirtilmedikçe yapılan kazandırmanın denkleştirmeye tâbi olmamasıdır. Bu düzenlemeye göre, mirasbırakanın çeyiz, kuruluş sermayesi ya da bir malvarlığını devretmek veya borçtan kurtarmak ve benzerleri gibi karşılık almaksızın altsoyuna yaptığı kazandırmalar aksi belirtilmediği müddetçe denkleştirmeye (kanuni denkleştirme) tabidir.

Kanunda mirasbırakan tarafından aksi belirtilmediği müddetçe altsoya yapılan kanunen denkleştirmeye tâbi olan kazandırmaların düzenlenmesi akabinde, devam eden maddelerde bazı kazandırmaların denkleştirmeden muaf olduğu düzenlenmiştir. Bu bağlamda TMK m. 674 ve 675'e göre, eğitim ve öğrenim giderleri, olağan hediyeler, evlenme giderleri ve altsoy için alışımlı ölçülerde yapılan çeyiz giderleri denkleştirmeden muaf olan kazandırmalardır.

Kanuni denkleştirme ile ilgili maddede altsoy ifadesi ile kastedilen mirasbırakanın sadece çocukları değil, hısımlık derecesine bakılmaksızın bütün altsoyudur. Mirasbırakanın altsoyu gibi yasal mirasçılık sıfatına sahip olan evlatlık ve altsoyu da denkleştirme borçlusuna sıfatına sahiptir. Görüldüğü üzere mirasta denkleştirme mirasbırakanın iradesinin üstün olduğu ve iradesinin bulunmaması halinde ise TMK'daki düzenlemelerin geçerli olduğu bir konudur. Bu çalışmada, mirasta denkleştirme borçlusuna olarak altsoy ile altsoy açısından kanunen denkleştirmeye tâbi ve muaf olan kazandırmalar incelenecektir (Mirasta denkleştirme ile ilgili ayrıntılı bilgi için bkz., Kocayusufpaşaoğlu, 1960, İade, s. 99; İnan/Ertaş/Albaş, 2019, s. 593; Turan Başara, 2013, s. 96 vd., s. 175; Kocayusufpaşaoğlu, 1987, s. 468; İmre/Erman, 2021, s. 518; Çabri, 2020, C. III, s. 377-378; Dural/Öz, 2020, s. 324; Antalya/Sağlam, 2021, s. 543; Oğuzman, 1995, s. 329-330; Serozan/Engin, 2021, s. 571; Öztan, 2021, s. 480; İşgüzar/Demir/Yılmaz, 2019, s. 118; Turanboy, 2010, s. 39; Kılıçoğlu, 2021, s. 455-456; Güleş, 2018, s. 407-408; Ayan, 2020, s. 370).

1. Denkleştirme Borçlusuna Olarak Altsoy

Kanun koyucu, mirasbırakanın altsoyuna yaptığı bazı karşılıksız kazandırmaları kanunen denkleştirmeye tâbi tutmuştur. TMK m. 669/II'ye göre "Mirasbırakanın çeyiz veya kuruluş sermayesi

vermek ya da bir malvarlığını devretmek veya borçtan kurtarmak ve benzerleri gibi karşılık almaksızın altsoyuna yapmış olduğu kazandırmalar, aksi mirasbırakan tarafından açıkça belirtilmiş olmadıkça, denkleştirmeye tâbidir". Bu düzenlemede altsoy ifadesi kullanıldığından, bu madde kapsamına mirasbırakanın sadece çocukları değil hısımlık derecesine bakılmaksızın bütün altsoyu dahil olmaktadır (Kocayusufpaşaoğlu, 1960, İade, s. 99; Turan Başara, 2013, s. 176; Kocayusufpaşaoğlu, 1987, s. 444; Çabri, 2020, C.III, s. 378; Dural/Öz, 2020, s. 325; Kendir, 2019, s. 88; Börekçi, 2020, s. 57).

Altsoyun evlilik içi veya evlilik dışı doğmuş olması denkleştirme yükümlülüğü açısından bir farklılığa sebep olmamaktadır. Ancak evlilik dışı olan altsoyun denkleştirme borçlusu olabilmesi için mirasbırakanla soybağı ilişkisinin kurulması gerekmektedir. Çünkü soybağı ilişkisi kurulmadan mirasçılık sıfatı kazanılamayacağından denkleştirme yükümlülüğünden bahsedilmesi mümkün değildir (Kocayusufpaşaoğlu, 1987, s. 444; Çabri, 2020, C.III, s. 378; Börekçi, 2020, s. 57; Kendir, 2019, s. 88; Kocayusufpaşaoğlu, 1960, İade, s. 99). Ayrıca mirasbırakanın evlatlığı ve evlatlığının altsoyu da yasal mirasçılık sıfatına sahip olduğundan, onlar da denkleştirme borçlusudur (Dural/Öz, 2020, s. 325; Antalya/Sağlam, 2021, s. 543; Çabri, 2020, C.III, s. 378; Güleş, 2018, s. 408; Turan Başara, 2013, s. 178. Öğretide evlatlık ve altsoyunun TMK m. 669/2 kapsamına alınmaması gerektiği şeklinde bir görüş de bulunmaktadır. Bkz., İnan/Ertas/Albaş, 2019, s. 593).

Mirasbırakan tarafından kanun gereği yapılan karşılıksız kazandırmalar denkleştirmeye tâbi olmaktadır. Bu kazandırmaların denkleştirmeye tâbi olması için bir beyanda bulunulmasına gerek yoktur. Altsoya yapılan kazandırmanın denkleştirmeye tâbi tutulması ile mirasbırakana en yakın olan altsoy mirasçılar arasında eşitliğin sağlanması amacı güdülmektedir (Dural/Öz, 2020, s. 324; Çabri, 2020, C.III, s. 378; Kocayusufpaşaoğlu, 1987, s. 444; Börekçi, 2020, s. 57). Ancak mirasbırakan yapılan kazandırmanın denkleştirmeye tâbi olmayacağını belirtmişse bu durumda kazandırma denkleştirmeden muaf olmaktadır (Dural/Öz, 2020, s. 324; Çabri, 2020, C.III, s. 379-380; Kocayusufpaşaoğlu, 1987, s. 446; Antalya/Sağlam, 2021, s. 543; Öztan, 2021, s. 480. Mirasbırakan tarafından denkleştirmeden muaf tutulan bu sağlararası karşılıksız kazandırmalar, saklı paylı mirasçılarının saklı payını etkiliyorsa, saklı paylı mirasçılar tenkis davası açarak yapılan kazandırmanın hükümsüzlüğünü talep edebilirler. Bkz., Çabri, 2022, C. I, s. 966 vd.).

Kanunen denkleştirmeye tâbi olan altsoy lehine yapılan kazandırmanın denkleştirmeden muaf tutulabilmesi için mirasbırakanın açık irade beyanının bulunması gerekmektedir (Öztan, 2021, s. 479; İmre/Erman, 2021, s. 519; Turan Başara, 2013, s. 179-180; Oğuzman, 1995, s. 330; Kendir, 2019, s. 90. Öğretideki bir görüş mirasbırakanın denkleştirmeden muaf tutmaya yönelik irade beyanının hiçbir tereddüte mahal vermeyecek şekilde açık olması gerektiğini belirtmektedir. Ancak başka bir görüş ise *"denkleştirmeden muaf olmak üzere veya miras payına mahsup edilmeksizin"* gibi belli bir ifadenin kullanılmasının şart olmadığını beyan etmektedir. Eğer başka bir vakiyaya başvurmaya gerek olmaksızın mirasbırakanın muaf tutma iradesi anlaşılabilirse, beyanın açık olduğu kabul edilmektedir. Bu görüşler ile ilgili bkz. Turan Başara, 2013, s. 179 vd.). Muaf tutmaya yönelik irade beyanı, kazandırma

ile aynı anda yapılabileceği gibi kazandırmadan sonra da yapılabilir (Çabri, 2020, C. III, s. 380; Oğuzman, 1995, s. 330; İmre/Erman, 2021, s. 519; Öztan, 2021, s. 479). Ayrıca bu beyanın ölüme bağlı tasarrufla da yapılması zorunlu değildir (İmre/Erman, 2021, s. 519). TMK m. 669/II kapsamında olan bir kazandırma, kanunen denkleştirmeye tâbi olduğundan kazandırma ile ilgili bir dava açıldığı takdirde, ispat yükü davalı olan mirasçıdadır (Kılıçoğlu, 2021, s. 457; İmre/Erman, 2021, s. 518; Kendir, 2019, s. 90). Yargıtay tarafından da ispat yükünün davalı olan mirasçıda olduğuna ilişkin hüküm tesis edilmektedir (Bkz., Y. 14. HD, E. 2015/10596, K. 2016/3015, T. 09.03.2016, www.legalbank.net; Y. 2. HD, E. 2011/19590, K. 2012/30026, T. 12.12.2012; Y. 2. HD, E. 2011/2492, K. 2012/9889, T. 17.04.2012; YHGK, E. 2003/2-583, K. 2003/565, T. 08.10.2003, www.legalbank.net; Y. 2. HD, E. 2010/3084, K. 2010/11268, T. 8.6.2010, www.lexpera.com; YHGK, E. 1984/2280, K. 1986/58, T. 29.01.1986, www.legalbank.net; Y. 2. HD, E. 2010/3084, K. 2010/11268, T. 08.06.2010; Y. 2. HD, E. 2006/18009, K. 2007/13692, T. 09.10.2007, www.legalbank.net, Erişim Tarihi: 09.04.2022). Ancak kazandırmanın TMK m. 669/II kapsamında olmaması durumunda ise kazandırma denkleştirmeye tâbi olmadığından ihtilaf halinde ispat yükü davacıda olur (Oğuzman, 1995, s. 330; Kılıçoğlu, 2021, s. 457).

Mirasbırakan kazandırmayı denkleştirmeden tek taraflı olarak muaf tutabilecekken, her zaman tek taraflı olarak bu beyanını geri alamaz (Oğuzman, 1995, s. 330-331). Mirasbırakanın denkleştirmeyi emretmesine veya kaldırmasına ilişkin irade beyanının tek taraflı yapıp yapılmayacağı konusu tartışmalıdır (Bu konudaki görüşler hakkında ayrıntılı bilgi için bkz., (Kocayusufpaşaoğlu, 1987, s. 458 vd.; Çabri, 2020, C.III, s. 394-396).

Bu konu ile ilgili birinci görüşe göre, denkleştirmeyi emreden veya kaldıran beyanlar ölüme bağlı tasarruf niteliğinde olduğundan, her zaman tek taraflıdır (Tuor/Pıcenoni, Art. 626, N. 2a; BGE 68 II 81, Çabri, 2020, C.III, s. 394'den naklen). Başka bir ifadeyle bu görüşe göre, mirasbırakan yapılan kazandırmayı tek taraflı olarak denkleştirmeden muaf kılabilmesi gibi bu iradesinden her zaman tek taraflı olarak dönebilir. Aynı durum tam tersi durum için de geçerlidir. Mirasbırakan yapılan kazandırmayı denkleştirmeye tâbi kıldıktan sonra, tek taraflı olarak bu iradesinden dönebilmektedir. Bütün bu ihtimallerde kazandırma yapılan mirasçının iradesine gerek yoktur.

İkinci görüşe göre, denkleştirmeyi emreden veya kaldıran beyanların yapılabilmesi için karşı tarafın rızasının alınması gerekmektedir (Müller, Jakob Arnold, Das Verhältnis von Ausgleichung und Herabsetzung im schweirischen Erbrecht, Bern 1949, s. 46 vd., Çabri, 2020, C.III, s. 394'ten naklen). Çünkü bu beyanlar sağlararası kazandırmanın içeriğine dahil olan iki taraflı hukuki işlemler olduğundan, mirasbırakan bu işlemleri tek taraflı olarak yapamaz veya değiştiremez.

Üçüncü görüşe göre, burada kazandırma yapılan yasal mirasçılar açısından bir ayırım yapılması gerekir (Escher, Art. 626, N. 46, Çabri, 2020, C.III, s. 394-395'ten naklen; Oğuzman, 1995, s. 330-331; Antalya/Sağlam, 2021, s. 550). Altsoya yapılan kazandırmalar kanunen denkleştirmeye tâbi olup, mirasbırakan tek taraflı olarak bu kazandırmayı denkleştirmeden muaf kılabilir. Fakat yapılan kazandırma denkleştirmeden muaf kılındıktan sonra, bu beyan tek taraflı olarak geri alınamaz. Bu beyanın geri alınabilmesi için kazandırma yapılan altsoy mirasçının da bu yönde iradesinin bulunması gerekmektedir. Altsoy dışındaki yasal mirasçılara yapılan kazandırmalarda ise mirasbırakan kazandırmayı yaptığı anda denkleştirmeye tâbi kılabilir. Fakat miras payına mahsuben yapılmayan kazandırmalar tek taraflı olarak denkleştirme kapsamına sokulamaz. Mirasbırakanın sonradan bu işlemi yapabilmesi için, altsoy dışındaki yasal mirasçının rızasının bulunması gerekir.

Dördüncü görüşe göre, denkleştirmeyi emreden veya kaldıran beyanlar tek taraflı veya iki taraflı olarak yapılabilir (Bu görüş ile ilgili bkz., Kocayusufpaşaoğlu, 1987, s. 462, dn. 65). Bu görüşü savunanlar, burada yapılacak değerlendirmede her somut olayın kendi içinde değerlendirilmesi gerektiğini ifade etmektedirler.

Beşinci görüşe göre ise, denkleştirmeyi emreden veya kaldıran beyanların yapılması akabinde, bunların kaldırılması veya değiştirilmesinde kazandırma yapılan mirasçının lehine olup olmadığına bakılması gerekir (Dural/Öz, 2021, s. 331; Kocayusufpaşaoğlu, 1987, s. 463). Başka bir şekilde ifade etmek gerekirse, bu görüşü savunanlar denkleştirmeyi emreden veya kaldıran beyanların geri alınmasında, bu beyanların tek taraflı veya iki taraflı olduğuna bakılmaması gerektiğini ifade etmektedirler. Bu bağlamda kazandırma yapılan mirasçının lehine olan değişikliğin, mirasbırakan tarafından tek taraflı olarak yapılabileceğini kabul etmektedirler.

Kanaatimizce her somut olay çerçevesinde ayrı değerlendirme yapılmasını savunan görüşe itibar edilmesi uygun olur. Çünkü, mirasbırakan denkleştirmeye tâbi olan bir kazandırmayı tek taraflı olarak her zaman denkleştirmeden muaf tutabilir (Dural/Öz, 2021, s. 331; Çabri, 2020, C.III, s. 395-396; Kocayusufpaşaoğlu, 1987, s. 463). Ancak bu irade beyanını tek taraflı olarak geri alamaz. Yapılan kazandırmanın denkleştirmeden muaf olması, sonradan mirasbırakanın tek taraflı olarak denkleştirmeye tâbi kılmasına engeldir (Oğuzman, 1995, s. 330-331; Çabri, 2020, C.III, s. 395). Örneğin, mirasbırakanın bağışlama sözleşmesindeki, kazandırmanın denkleştirmeye tâbi olmadığına ilişkin beyanı iki taraflı olacağından, bu beyanından tek taraflı olarak dönmesi mümkün değildir. Bu kazandırmanın denkleştirmeye tâbi olması için kazandırma yapılan kişinin rızasına ihtiyaç vardır (Dural/Öz, 2021, s. 331; Çabri, 2020, C.III, s. 395-396; Kocayusufpaşaoğlu, 1987, s. 463).

Mirasbırakanın denkleştirmeye yönelik beyanını tek taraflı olarak ortaya koyması durumunda, bu beyanından tek taraflı olarak dönmesi mümkündür. Bu durumda kazandırma yapılan kişilerin rızasına ihtiyaç yoktur (Oğuzman, 1995, s. 330; Kocayusufpaşaoğlu, 1987, s. 463). Ayrıca kazandırmanın ölüme bağlı tasarruf işlemi ile denkleştirmeye tâbi kılınması veya denkleştirmeden muaf tutulması halinde, yine mirasbırakan tek taraflı olarak bundan dönebilir (Çabri, 2020, C.III, s. 396).

2. Kanunen Denkleştirmeye Tâbi Kazandırmalar

2.1. Çeyiz

Denkleştirmeye tâbi tutulan ilk kazandırma, çeyizdir (TMK m. 669/II). Çeyiz, mirasbırakanın, altsoyunun evlenmesi sebebiyle, altsoyuna bağımsız bir ev kurması amacıyla yaptığı kazandırmalardır (Kocayusufpaşaoğlu, 1987, s. 470; Kocayusufpaşaoğlu, 1960, İade, s. 161; Dural/Öz, 2021, s. 334-335; İmre/Erman, 2021, s. 527; İnan/Ertaş/Albaş, 2019, s. 594; Güleş, 2018, s. 392; Antalya/Sağlam, 2021, s. 547; Gönensay/Birsen, 1963, s. 347). Her ne kadar uygulamada çeyiz olarak nitelendirilen eşyaların gelin için alındığı gibi bir algı olsa da kanunda buna ilişkin bir ayırım bulunmamaktadır. Diğer bir ifadeyle, mirasbırakanın çeyiz olarak yapacağı kazandırma hem kız evlat açısından hem de erkek evlat açısından gündeme gelmektedir (Kocayusufpaşaoğlu, 1987, s. 470; Kocayusufpaşaoğlu, 1960, İade, s. 161; Dural/Öz, 2021, s. 336; Turan Başara, 2013, s. 97-98; İnan/Ertaş/Albaş, 2019, s. 594. Öğretide bazı yazarlar, erkek için yapılan kazandırmanın daha çok kuruluş sermayesi niteliğinde olduğu görüşüne sahiptir. Bkz., Eren/Yücer Aktürk, 2021, s. 619, dn.156).

Mirasbırakan çeyiz olarak altsoyuna bir taşınmaz alabileceği gibi ev eşyası (koltuk takımı, beyaz eşya, yatak odası takımı, mutfak malzemeleri vb.) veya araba gibi bir taşınır eşya da alabilir (Dural/Öz, 2021, s. 336; Kocayusufpaşaoğlu, 1987, s. 470; Kocayusufpaşaoğlu, 1960, İade, s. 162). Bu kazandırmaları bizzat ev eşyası olarak yapması zorunlu olmayıp, bu eşyaları almaya yönelik para vermesi de aynı şekilde denkleştirme kapsamına girmektedir (İnan/Ertaş/Albaş, 2019, s. 594; Kocayusufpaşaoğlu, 1987, s. 471; Kocayusufpaşaoğlu, 1960, İade, s. 163; Turanboy, 2010, s. 72; Turan Başara, 2013, s. 98; Kendir, 2019, s. 49; Börekçi, 2020, s. 32). Çeyiz olarak verilen paranın, evlenme sebebiyle verilmesi yeterli olup, bu paranın altsoy tarafından başka amaçlar için kullanılması denkleştirme yükümlülüğünü ortadan kaldırmaz (Dural/Öz, 2021, s. 336; Kendir, 2019, s. 49; Börekçi, 2020, s. 32). Mirasbırakanın bir gün evleneceği düşüncesi ile altsoyuna para vermesi çeyiz olarak değerlendirilemez (Dural/Öz, 2021, s. 336; Börekçi, 2020, s. 32). Ancak bu tip kazandırmaların çeyiz olarak değerlendirilmemesi, denkleştirmeye tâbi olmayacakları anlamına gelmez. Yapılan kazandırma çeyiz olarak değerlendirilmese dahi malvarlığının devri veya benzeri kazandırma olarak denkleştirme kapsamına girer (Çabri, 2020, C.III, s. 407; Bayramoğlu, 2021, s. 45).

Çeyiz kapsamındaki kazandırmalar ile ilgili değerlendirme yapılırken TMK m. 675'teki düzenlemenin de dikkate alınması gerekmektedir. Çünkü TMK m. 675'e göre, alışılmış ölçüler içindeki çeyiz masraflarının denkleştirme kapsamına alınmaması asıldır (Dural/Öz, 2021, s. 336; Turan Başara, 2013, s. 99; İmre/Erman, 2021, s. 527; Kendir, 2019, s. 49; Çabri, 2020, C.III, s. 406; Börekçi, 2020, s. 32-33). Bu bağlamda mirasbırakanın altsoyuna evlenmesi maksadıyla yaptığı alışılmış ölçüler içindeki çeyiz masrafları denkleştirmeden muaf olur. Örneğin, evlenen altsoya çeyiz olarak yemek takımı, yatak odası, salon takımı, küçük ev aletleri seti gibi ev eşyası alınması olağan bir durumdur. Yapılan bu tür kazandırmalar denkleştirmeye tâbi olmaz. Buna karşın mirasbırakan tarafından evlenen altsoya araba,

ev veya bir taşınmaz alınması olağan bir durum değildir. İşte bu gibi kazandırmalar, kanunen denkleştirmeye tâbi olmaktadır (Çabri, 2020, C.III, s. 466; Turan Başara, 2013, s. 99; İmre/Erman, 2021, s. 527; Kendir, 2019, s. 49-50; Börekçi, s. 32-33). Olağan ölçüler açısından değerlendirme yapılırken, her somut olayda mirasbırakanın ekonomik durumunun dikkate alınarak, yapılan kazandırmanın olağan ölçülerde olup olmadığının tespit edilmesi gerekir (İmre/Erman, 2021, s. 527; Çabri, 2020, C.III, s. 407; Turan Başara, 2013, s. 151). Örneğin, zengin olan bir kişinin evlenen altsoyuna bir araba vermesi olağan ölçülerde olabilir; ama maddi durumu kötü olan bir kişinin ise altsoyunun bütün ev eşyalarını satın alması, olağan kazandırma olarak değerlendirilmeyebilir (Çabri, 2020, C.III, s. 407; Dural/Öz, 2021, s. 336).

Çeyiz olarak yapılan kazandırma, evlenmeden önce yapılabileceği gibi evlendikten sonra da yapılabilmektedir. Ayrıca kazandırma yapıldıktan sonra evlenmenin gerçekleşmemesi de yapılan kazandırmayı çeyiz olmaktan çıkarmaz. Çünkü burada önem arz eden durum mirasbırakanın kazandırmayı, altsoyunun bağımsız bir yuva kurması amacı ile yapmasıdır (Çabri, 2020, C.III, s. 407; Turan Başara, 2013, s. 99).

Mirasbırakan tarafından altsoyuna ev kurması dışında düğün masrafları ve balayı için yapılan masraflar veya düğünde takılan takılar çeyiz sayılmaz. Çünkü bu masraflar altsoyun ev kurması amacıyla yapılan masraflar değildir (Kocayusufpaşaoğlu, 1987, s. 470; Dural/Öz, 2021, s. 336; Eren/Yücer Aktürk, 2021, s. 619-620. Ancak Çabri'ye göre, düğün ve balayı masrafları çeyiz olarak değerlendirilmese de evlilik hediyesi olarak takılan mücevherlerin çeyiz kapsamında değerlendirilmesi gerekir. Bu bağlamda mücevherlerin alışılmış ölçülerin üstünde olması durumunda, denkleştirmeye tâbi olmaları gerekir. Çabri, 2020, C.III, s. 407-408).

2.2. Kuruluş Sermayesi

Denkleştirmeye tâbi olan ikinci kazandırma, kuruluş sermayesidir (TMK m. 669/II). Kuruluş sermayesi, mirasbırakan tarafından altsoyunun ekonomik olarak bağımsızlık kurması, bağımsızlığını devam ettirmesi veya geliştirmesi amacıyla yapılan karşılıksız kazandırmalar olarak tanımlanabilir (Kocayusufpaşaoğlu, 1987, s. 469; Dural/Öz, 2021, s. 334; Oğuzman, 1995, s. 329; İmre/Erman, 2021, s. 527; Güleş, 2018, s. 395; Özüğür, 2015, s. 405; Antalya/Sağlam, 2021, s. 548; Eren/Yücer Aktürk, 2021, s. 620; İnan/Ertaş/Albaş, 2019, s. 594). Örneğin, mirasbırakanın sağlığında altsoyuna işyeri açması için para vermesi, bir taşınmaz bağışlaması, taşınmaz satın alması veya işyeri için gerekli aletleri satın alması kuruluş sermayesi niteliğinde yapılan kazandırmalardır (Bu konudaki diğer örnekler için bkz., Çabri, 2020, C.III, s. 408; Kocayusufpaşaoğlu, 1987, s. 469; Dural/Öz, 2021, s. 334-335; Turan Başara, 2013, s. 100-101; Bayramoğlu, 2021, s. 46).

Kuruluş sermayesi kapsamında yapılacak kazandırmanın, mirasbırakanın oğluna veya kızına yapılması arasında bir fark bulunmamaktadır. Diğer bir ifadeyle mirasbırakan kızının ekonomik olarak bağımsızlığını kurması veya geliştirmesi niteliğinde bir kazandırma yapması halinde, yine bu

kazandırmada mirasbırakanın kızı denkleştirme yükümlüsü olur (Kocayusufpaşaoğlu, 1987, s. 469; Dural/Öz, 2021, s. 334-335; Kocayusufpaşaoğlu, 1960, İade, s. 158; Turanboy, 2010, s. 73; İnan/Ertaş/Albaş, 2019, s. 594; Eren/Yücer Aktürk, 2021, s. 620; İmre/Erman, 2021, s. 527).

Mirasbırakanın kazandırmayı kuruluş sermayesi amacıyla yapması denkleştirmeye tâbi olması açısından yeterli olup, altsoyun bu amaçla kullanmaması denkleştirme açısından önemli değildir. Yapılan kazandırmaya istinaden kurulması gereken işin altsoy tarafından kurulmaması veya batırılması, geliştirme amacı ile yapılan kazandırmanın başka bir işte kullanılması gibi hallerde yapılan kazandırma yine denkleştirmeye tâbi olmaktadır (Kocayusufpaşaoğlu, 1987, s. 469-470; Dural/Öz, 2021, s. 334-335; Kocayusufpaşaoğlu, 1960, İade, s. 159; Antalya/Sağlam, 2021, s. 548). Örneğin mirasbırakanın oğluna avukatlık bürosu açması amacıyla 300.000 TL vermesinden 6 ay sonra oğlunun büroyu kapatması durumunda, yapılan kazandırma yine denkleştirmenin kapsamına girmektedir (Bu konudaki diğer örnekler için bkz., Çabri, 2020, C.III, s. 409; Kocayusufpaşaoğlu, 1987, s. 469-470; Kocayusufpaşaoğlu, 1960, İade, s. 159).

Mirasbırakanın altsoyunun bir meslek sahibi olması amacına dayanılarak kazandırma yapması durumunda, bu kazandırmanın kuruluş sermayesi olarak değerlendirilip değerlendirilmeyeceği öğretide tartışmalıdır. Bu konudaki birinci görüşe göre, altsoya eğitim masrafları olarak yapılan kazandırmanın kuruluş sermayesi olarak değerlendirilmemesi gerekmektedir. Başka bir ifadeyle bu görüş eğitim masrafı olarak yapılan masrafın kuruluş sermayesi olarak değerlendirilmeyeceği görüşündedir (ESCHER, a.g.e., Art. 626, N. 36; aynı yönde bkz., TUOR, PÍCENONÍ, a.g.e., Art. 626, N. 39a; GUBLER, a.g.e., s. 36; BENN, a.g.e., s. 63, Turan Başara, 2013, s. 101'den naklen. Ayrıca bu görüşe sahip olan başka yazarlar da bulunmaktadır, Turan Başara, 2013, s. 101; Kendir, 2019, s. 52; Bayramoğlu, 2021, s. 47). Diğer bir görüş ise mirasbırakanın altsoyuna eğitim masrafı olarak yaptığı kazandırmaları, kuruluş sermayesi olarak da değerlendirilebileceği hususudur. Bu görüşe göre, altsoy açısından eğitim masrafları olarak yapılan kazandırma, denkleştirme kapsamında olmalıdır (Dural/Öz, 2021, s. 335).

Eğitim ve öğretim giderleri ile ilgili TMK m. 674'te özel düzenleme yapılmıştır. Dolayısıyla, altsoyun meslek kazanması amacıyla mirasbırakan tarafından yapılan masrafların bu madde kapsamında değerlendirilmesi gerekir. Bu düzenlemeye göre, mirasbırakanın altsoyuna yaptığı eğitim masraflarının olağan sınırlar içerisinde kalması durumunda, yapılan masraflar denkleştirme kapsamına girmez. Diğer bir şekilde ifade etmek gerekirse olağan ölçüleri aşan eğitim masraflar denkleştirmeye tâbi olmaktadır (Turan Başara, 2013, s. 101; Kendir, 2019, s. 52; Bayramoğlu, 2021, s. 47; Çabri, 2020, C.III, s. 409. *"...Dava mirasta denkleştirme olmadığı takdirde tenkise ilişkindir. Toplanan deliller, tanık ifadeleri ve tüm dosya kapsamından ..'deki otel, İstanbul ve ..'deki minibüsler ve plakalı otomobilin edinilmesinde davalıların bu malvarlığını edinecek mali güçlerinin bulunmadığı, bu malvarlığını davalılara mirasbırakanın kazandırdığı, davalıların bu malvarlığını mirasbırakanın vermiş bulunduğu kuruluş sermayesi ile edindikleri anlaşılmaktadır. Mirasbırakanın çeyiz veya kuruluş sermayesi vermek*

ya da bir malvarlığını devretmek veya borçtan kurtarmak ve benzerleri gibi karşılık almaksızın altsoyuna yapmış olduğu kazandırmalar aksi mirasbırakan tarafından açıkça belirtilmiş olmadıkça, denkleştirmeye tabidir (TMK. md.669/2). Yapılan kazandırmanın miras payına mahsuben olmadığını kanıtlayamamışlardır. O halde, davalılara yapılan bu kazandırmalar iadeye tabidir. Mirasta denkleştirme koşulları gerçekleştiğine göre; Türk Medeni Kanununun 671. maddesi gereğince işlem yapılması, geri vermekle yükümlü olan davalıların aynen geri vermeyi tercih etmesi durumunda, davalılara yapılan kazandırmaların terekeye iadesi ile yetinilmesi, davalıların tercih hakkını para iadesi yönünden kullanması durumunda, bu halde denkleştirmenin, kazandırmanın denkleştirme anındaki değerine göre (TMK. md. 673/1) yapılması gerektiği de gözetilerek, buna uygun hüküm kurulması gerekirken açıklanan yönde işlem yapılmadan yazılı gerekçe ile davanın tamamen reddi doğru görülmemiştir.” Bkz., Y. 2. HD, E. 2011/2492, K. 2012/9889, T. 17.04.2012, www.legalbank.net, Erişim Tarihi: 09.04.2022). Mirasbırakanın altsoyu üniversiteyi bitirinceye kadar yaptığı masraflar olağan masraf olarak kabul edilmektedir. Fakat mirasbırakanın altsoyunu üniversite eğitimi için yurtdışına göndermesi veya yurt içindeki vakıf üniversitelerinde öğrenim görmesi için masraf yapması kuruluş sermayesi olarak değerlendirilebilir (Çabri, 2020, C.III, s. 409).

Mirasbırakan tarafından altsoya yapılan kazandırma, ekonomik bağımsızlık amacı ile değil de altsoyun günlük ihtiyaçları için harçlık verilmesi veya kazanılan bir mesleği kutlama amacıyla davet verilmesi gibi durumlarda yapılan masraflar kuruluş sermayesi olarak değerlendirilemez. Bu amaçlar için yapılan kazandırmalar, kanunen denkleştirmeye tâbi olmasa da mirasbırakan aksini belirterek denkleştirmeye tâbi tutabilir (Kocayusufpaşaoğlu, 1987, s. 470; Dural/Öz, 2021, s. 335).

2.3. Malvarlığı Devri

EMK’da yer almayan malvarlığı devri, kanunen denkleştirmeye tâbi olan üçüncü kazandırmadır. Malvarlığı devri, mirasbırakanın altsoyuna malvarlığının tamamını, bir bölümünü veya malvarlığındaki önemli bir malını devretmesi olarak tanımlanabilir (Kocayusufpaşaoğlu, 1987, s. 471; Dural/Öz, 2021, s. 338; Kocayusufpaşaoğlu, 1960, İade, s. 166; Eren/Yücer Aktürk, 2021, s. 621. Öğretide bir yazar mirasbırakanın parasını vererek altsoyuna bir taşınmaz alması durumunda, yapılan kazandırmanın da denkleştirme kapsamında olması gerektiğini belirtmiştir. İnal, 2007, s. 286-287). Örneğin, mirasbırakanın altsoyuna ticari işletmesinin tamamını veya bir kısmını devretmesi malvarlığı devri niteliğindedir (Turan Başara, 2013, s. 104. “...Mirasbırakanın sağlığında, altsoyuna yaptığı karşılıksız kazandırmalar, aksi mirasbırakan tarafından açıkça belirtilmiş olmadıkça onun miras payına mahsuben yapılmış sayılır. Ve denkleştirmeye tabidir. (TMK. md. 669/2) Kazandırmanın, miras payına mahsuben verilmediğini, başka bir ifade ile denkleştirmeye tâbi olmadığını veya mirasbırakan tarafından iadede muaf tutulduğunu ispat yükümlülüğü lehine teberru yapılan altsoya düşer. (HGK'nun 21.10.1992 tarih 1992/2-536 E, 1992/620 K, 6.2.1991 tarih ve 1990/2-576-45 k.)

Toplanan delillerden, mirasbırakanın, ortağı olduğu dört ayrı anonim şirketteki hisselerini sağlığında, davalı (oğlu) Orhan'a karşılıksız olarak devrettiği anlaşılmaktadır. Davalı, bu kazandırmaların, miras payına mahsuben verilmediğini ve mirasbırakanın, kendisini iadededen muaf tuttuğunu ispat edememiştir. Davalının Türk Medeni Kanunu'nun 641. maddesine dayalı bir tazminat isteği de yoktur. Davalı, şirket hisselerinin devrinin borç mahsubuna yönelik olduğunu da kanıtlayamamıştır. O halde davalıya yapılan bu kazandırmaların denkleştirmeye tâbi olacağına kuşku bulunmamaktadır. Bu bakımdan davalının aşağıdaki bendin kapsamı dışında kalan temyiz itirazları yersizdir.” Bkz., Y. 2. HD, E. 2006/18009, K. 2007/13692, T. 09.10.2007, www.legalbank.net, Erişim Tarihi: 09.04.2022). Aynı şekilde mirasbırakan tarafından altsoyuna tarımsal işletmenin de (işletmenin devamı için gerekli teçhizatın) devredilmesi malvarlığı devri olarak kabul edilir (Çabri, 2020, C.III, s. 410-411).

Malvarlığı devrinin denkleştirme kapsamında olabilmesi için, yapılan kazandırmanın altsoyuna bağımsız bir hayat kurması, devam ettirmesi veya iyileştirme amacına yönelik olması gerekir. Başka bir ifadeyle, yapılan kazandırmanın olağan bağışlama niteliğinde olmaması gerekmektedir (Turan Başara, 2013, s. 104. Ancak Özüğür, mirasbırakanın altsoyu olan yasal mirasçısına mal, alacak veya hak devretmesinin veya aşırı yardımda bulunmasının denkleştirme kapsamına alınması gerektiği görüşündedir. Bkz., Özüğür, 2015, s. 405).

Malvarlığı devrinde hem hak hem de borçların bulunması mümkündür. Bu durumda denkleştirmeye tâbi olacak kısmın belirlenmesinde borçların da dikkate alınarak hesaplama yapılması gerekir. Diğer bir ifadeyle malvarlığının aktif değerinden borçların çıkarılarak denkleştirmede dikkate alınacak değer bulunması gerekir (Dural/Öz, 2021, s. 338; Güleş, 2018, s. 397; Tekdoğan, 2022, s. 120). Örneğin, bir kişi 500.000 TL borcuyla birlikte değeri 2.000.000 TL değerinde bir ticari işletmeyi kızına devretmişse, denkleştirmeye tâbi olacak değer tespit edilmesinin açısından ticari işletmenin değerinden borçlarının çıkarılması gerekir. Bu bağlamda denkleştirme hesabında bu ticari işletmenin devri ile ilgili 1.500.000 TL'nin dikkate alınması gerekir (Bu konudaki diğer örnekler için bkz., Çabri, 2020, C.III, s. 411; Kendir, 2019, s. 53; Börekçi, 2020, s. 34).

2.4. Borçtan Kurtarma

Denkleştirmeye tâbi olan diğer bir kazandırma, mirasbırakanın altsoyunu borçtan kurtarmasıdır. EMK m. 603/II'de, borçtan kurtarma ifadesi yerine “borçtan ibra” kavramı kullanılmıştır. TMK'da borçtan ibra yerine borçtan kurtarma ifadesi kullanıldığı için, burada borçtan kurtarmanın ne anlama geldiği hususunun irdelenmesi gerekir. Borçtan kurtarma, ibraya göre daha geniş bir kavramı ifade etmektedir. Çünkü borçtan ibrada sadece mirasbırakanın altsoyunu kendi alacağından dolayı ibra etmesi gündeme gelebilirken borçtan kurtarmada, mirasbırakanın hem kendi alacağından hem de üçüncü kişinin alacağından dolayı altsoyunu borçtan kurtarması söz konusudur (Dural/Öz, 2021, s. 338; Güleş, 2018, s. 397; Turan Başara, 2013, s. 104-105; İmre/Erman, 2021, s. 527; Tekdoğan, 2022, s. 120).

Borçtan kurtarma yolu ile altsoya yapılan kazandırmanın denkleştirmeye tâbi olabilmesi için mirasbırakanın bunu karşılıksız yapmış olması gerekmektedir. Borçtan kurtarma karşılığında mirasbırakanın bir karşılık alması durumunda bu kazandırma, denkleştirmeye tâbi olmaz. Örneğin mirasbırakanın, altsoyun kendisine geri vermesi koşuluyla, borçlarını ödemesi durumunda, borçtan kurtarma karşılıksız olmadığından denkleştirmeye tâbi olmaz. Yine mirasbırakanın altsoyu ile anlaşarak, altsoyundan olan alacağını yeni bir sözleşme akdederek yenilemesi durumunda da borçtan kurtarma karşılıklı olduğundan denkleştirme durumundan söz edilemez (Dural/Öz, 2021, s. 338). Ancak mirasbırakan ile altsoy arasında yeni bir anlaşma yapılması durumunda mirasbırakan lehine bir alacak hakkı meydana gelmemişse, bu kazandırma karşılıksız olduğundan denkleştirme kapsamına girer (Çabri, 2020, C.III, s. 412).

Mirasbırakan tarafından altsoyun borcunun ödenmesi akabinde, mirasbırakanın alacaklının haklarına halef olması durumunda, denkleştirmeye tâbi kazandırma söz konusu olmaz (Dural/Öz, 2021, s. 337; Güleş, 2018, s. 398; Turan Başara, 2013, s. 106). Bu ihtimalde mirasbırakan, halef olduktan sonra altsoyu ile ibra sözleşmesi yaparak alacak hakkından vazgeçerse kazandırma, denkleştirme kapsamına girer (Çabri, 2020, C.III, s. 412).

Borçtan kurtarmaya konu olacak borcun, para borcu olması zorunlu değildir. Borçtan kurtarma, para borcu dışında altsoyun yapma veya verme borcunda da söz konusu olabilir (Dural/Öz, 2021, s. 337; Güleş, 2018, s. 398; Turan Başara, 2013, s. 106). Borçtan kurtarmanın konusu verme borcuna ilişkin paradan başka bir şey ise altsoy, mirasbırakanın ölümüyle birlikte ister o şeyi terekeye iade eder, isterse TMK m. 671/I'e göre miras payına mahsup ettirir (Dural/Öz, 2021, s. 337).

Mirasbırakanın altsoyundan olan alacağını talep etmeyerek, alacağı zamanaşımına uğratması durumunun, borçtan kurtarma kapsamında değerlendirilip değerlendirilmeyeceği öğretide tartışmalıdır. Bu konuda ileri sürülen birinci görüşe göre, mirasbırakanın başka türlü hareket etme imkanına sahip olduğu durumlarda yapılan kazandırma denkleştirme kapsamına girer. Ancak mirasbırakanın başka türlü hareket imkanının olmadığı bir halde alacağın zamanaşımına uğraması söz konusu olursa, yapılan kazandırma denkleştirme kapsamında olmaz (Widmer, s. 38 vd., Turan Başara, 2013, s. 122-123'ten naklen). Diğer bir görüşe göre ise, burada mirasbırakanın iradesine bakılması gerekir (PIOTET, SPR IV/I, s. 302, Turan Başara, 2013, s. 123-124'ten naklen). Mirasbırakan altsoyunu borçtan kurtarmak amacıyla alacağını talep etmeyerek, zamanaşımına uğratmışsa kazandırma denkleştirmeye tâbi olur (Bu konuda yapılan tartışmalar için bkz., Turan Başara, 2013, s. 122-124. İsviçre Federal Mahkemesi, mirasbırakanın oğlundan olan alacağını talep etmeyerek zamanaşımına uğramasına sebep olması durumunda, bunu ibra niteliğinde değerlendirmiş ve kazandırmanın denkleştirmeye tâbi olmasına karar vermiştir. Bkz., BGE 70 II 22, Tuor/Picenoni, Art. 626, N. 39c, Çabri, 2020, C.III, s. 413, dn. 1236'dan naklen). İspatı zor olsa da mirasbırakanın alacağı kazandırmada bulunma niyeti olmaksızın zamanaşımına uğramışsa, kazandırma denkleştirmeye tâbi olmaz (Çabri, 2020, C.III, s. 413).

Mirasbırakan tarafından altsoy açısından yapılan borçtan kurtarmanın, denkleştirmeye tâbi olabilmesi için, sağlararası işlem niteliğinde olması gerekir. Ölüme bağlı bir işlemle altsoyun ibra edilmesi durumunda, bu borçtan kurtarma değil ibra vasiyeti olur (İbra vasiyeti ile ilgili ayrıntılı bilgi için bkz., Çabri, 2022, C.I, s. 388-389). Daha önce ifade edildiği üzere ölüme bağlı işlemler denkleştirmeye tâbi olmaz (Dural/Öz, 2021, s. 337). Ölüme bağlı işlemle yapılan ibra vasiyeti, vasiyet alacaklısına ibra sözleşmesinin yapılmasını talep hakkı verir. İbra vasiyetinin, mirasbırakanın tasarruf oranını aşması durumunda ise saklı paylı mirasçılarının tenkis talepleri gündeme gelir (Dural/Öz, 2021, s. 337; Çabri, 2020, C.III, s. 41).

2.5. Benzeri Karşılıksız Kazandırmalar

Mirasbırakanın altsoyuna sağlığında yaptığı ve kanunen denkleştirmeye tâbi olan kazandırmalar çeyiz, kuruluş sermayesi, malvarlığı devri ve borçtan kurtarma şeklinde TMK m. 669/II hükmünde sayılması akabinde “*ve benzerleri gibi karşılık almaksızın altsoyuna yapmış olduğu kazandırmalar*” ifadesi kullanılmıştır. Bu ifadeden anlaşıldığı üzere mirasbırakan tarafından altsoya karşılık almaksızın yapılan benzeri kazandırmalar da denkleştirme kapsamındadır (Dural/Öz, 2021, s. 338; İmre/Erman, 2021, s. 528; Kocayusufpaşaoğlu, 1987, s. 472-474; Antalya/Sağlam, 2021, s. 548; Eren/Yücer Aktürk, 2021, s. 622-623; GÜLEŞ, s. 398).

Yargıtay, mirasbırakanın, altsoyunun satın aldığı traktörün bedelinin ödenmesine yönelik yaptığı kazandırmanın denkleştirmeye tâbi olması gerektiğine hükmetmiştir; “*...Dava Medeni Kanun'un 603. maddesine dayalı olarak açılmıştır. Kanuni mirasçılar miras payına mahsuben ölenin sağlığında almış oldukları bütün teberruları terekeye iade ile birbirlerine karşı mükelleftir. Ölen tarafından aksine açıkça bir teberru yapılmış olmadıkça fûru lehine bahşedilen tesis masrafı, borçtan ibra suretiyle ve bu kabilden sair suretlerle bahşedilen menfaatlerin iadeye tâbi olduğunu hüküm altına almıştır. Davalı söz konusu teberrunun yapıldığı zaman yaşı itibariyle ev kuracak iş kuracak yaşadadır. Toplanan delillere göre davalının satın aldığı traktörün bedeli, miras bırakan tarafından teberru edilmiştir. Miras bırakanın teberrunun iade edilmeyeceğine dair iradesi olduğu iddia ve ispatta edilmemiştir. O hâlde davalının traktörün satın alındığında ödenen bedeli iade etmesi gerekir. Traktör bedeli ise satış senedinde gösterilmiştir. Bu yön gözetilmeden yazılı biçimde karar verilmesi usul ve yasaya aykırıdır*” (Bkz., Y. 2. HD, E. 2000/923, K. 2000/3308, T. 21.03.2000, www.legalbank.net, Erişim Tarihi: 09.04.2022).

Benzeri kazandırmaların kapsamına ne tür kazandırmaların girdiği konusu tartışmalıdır (Bu tartışmalar konusunda ayrıntılı bilgi için bkz., Dural/Öz, 2021, s. 338; Kocayusufpaşaoğlu, 1987, s. 472; Turan Başara, 2013, s. 63 vd.). Bu konuda ileri sürülen birinci görüşe göre, mirasbırakan tarafından altsoya yapılan bütün kazandırmaların, benzeri kazandırma olarak kabul edilmesi gerekir. Diğer bir ifadeyle, bu görüşü savunanlar, yapılan kazandırmaların hepsini denkleştirmeye tâbi kılmıştır (Hatemi, 2021, s. 57; Eren/Yücer Aktürk, 2021, s. 624; Gönensay/Birsen, 1963, s. 345; Börekçi, 2020, s. 41. Serozan/Engin,

otomobil, yat gibi olağan olmayan büyük kazandırmaların denkleştirme kapsamında olması gerektiğini belirtmiştir. Serozan/Engin, 2021, s. 571). Aksi yöndeki ikinci görüş ise mirasbırakanın altsoya yapılan kazandırmalarının hepsinin değil, altsoyun ekonomik bağımsızlığını kurması, geliştirmesi veya muhafaza etmesi amacıyla yapılan kazandırmalarının bu kapsama girdiğini ileri sürmektedir (Dural/Öz, 2021, s. 339; Kocayusufpaşaoğlu, 1987, s. 472; Oğuzman, 1995, s. 329-330; Çabri, 2020, C.III, s. 414-415; Bayramoğlu, 2021, s. 52).

Yargıtay'ın her ne kadar farklı kararları bulursa da Yargıtay, çoğu kararında benzeri kazandırmaların tümünün denkleştirmeye tâbi olmadığına ve karşılıksız kazandırmanın denkleştirmeye tâbi olabilmesi için TMK m. 669/II'de sayılanların kapsamına girmesi gerektiğine hükmetmiştir. Yargıtay bir kararında benzeri kazandırmaların hükümde açıkça sayılanlar arasına girmesi gerektiğine hükmetmiştir; *"...Yasa koyucu, babanın çocukları arasında bir ayırım yapma gereğinin de hayatın olağan akışı içerisinde belirebileceğini göstererek miras bırakanın bu yolda hareket edebilme olanağını da, getirdiği düzenlemede "hilafına açıkça bir teberru yapılmış olmadıkça" sözlerini kullanmak suretiyle açmıştır. O halde iade borcunda Medeni Kanun'un 6. maddesindeki genel kural uyarınca ispat yükü öncelikle iade isteyen fîrua düşerse de iade isteyen, iadeye tâbi olduğunda uyuşmazlık olmayan mallarda az önce açıklanan yasal karineden yararlanacağından ispat yükü yer değiştirerek karinenin aksini savunan, lehine tasarrufta bulunulan fîruun bağışın iadeye tâbi olmadan yapıldığını ispat zorunda bulunduğu kabulü gerekir. Bu kurallar bağışın iadeye tâbi mallardan bulunduğu uyuşmazlık konusu olmaması halinde uygulanacaktır.603. maddenin 2. fıkrası "müteveffa tarafından hilafına açıkça bir teberru yapılmış olmadıkça fîruu lehine bahşedilen cihaz, tesis masrafı, borçtan ibra suretiyle ve bu kabilden sair suretlerle bahşedilen menfaatler iadeye tabidir" hükmünü getirmiştir. Demek ki burada sayılan menfaatler söz konusu olduğunda asıl olan bunların iadeye tâbi olduğudur ve yukarıda açıklanan hukuki esaslar uyarınca iadeye tâbi olmadan bahşedildiğini yararına tasarrufta bulunulan fîruu ispat zorundadır. Bahşedilen menfaatler 2. fıkrada sayılanlar dışında ise durum ne olacaktır? Bu taktirde tabiatıyla yasal karinenin devreye girmesinden söz edilemeyeceğinden Medeni Kanun'un 6. maddesindeki genel kural uyarınca iadeye tâbi olarak yapıldığını ispat yükü iade isteğinde bulunan fîrua düşecektir. İsviçre Federal Mahkemesi de bu görüştedir. jdt. 1951-1-324; jdt 1951-1-348 (Prof. Dr. M. Kocayusufpaşaoğlu, Miras Hukuku sh. 472). Yasa koyucu 2. fıkrayı genel bir kural olarak benimsemek isteseydi bu durumda bahşedilen menfaatler açısından çeyiz, iş kurma yardımları gibi bir yoruma girmezdi. Her ne kadar metinde "gibi" sözü kullanılmış ise de yasa koyucu nitelik yönünden bir sınırlama getirmiş, bu sınırlamadan vazgeçmeksizin "gibi" sözcüğü kullanılmak suretiyle aynı nitelikteki menfaatleri de maddenin kapsamına almıştır"* (Bkz., Y. 2. HD, E. 2000/923, K. 2000/3308, T. 21.03.2000, www.legalbank.net, Erişim Tarihi: 09.04.2022).

Yine mirasbırakan tarafından altsoyuna yapılan taşınmaz bağışının TMK m. 669/II sayılan kazandırmalar içinde değerlendirilemeyeceğine ve denkleştirme koşullarının oluşmadığına hükmetmiştir; *"...Somut olayda muris 19.04.1990 tarihinde davalılara dava konusu taşınmazı kayıtsız*

şartız bağışlamıştır. Tüm dosya içeriğine göre fîru lehine yapılan bağışın Medeni Kanun'un 603/2. maddesinde ifadesini bulan cihaz, tesis masrafı, borçtan ibrayı sağlamak amacıyla yönelik bulunduğu ya da nitelik itibariyle bu kabilden bahsedilen bir menfaat kapsamında olduğu belirlenmemiştir. Mirasta iade davası koşulları gerçekleşmemiştir. İspat külfeti de Türk Kanunu Medenisi'nin 6. maddesi gereğince davacıya aittir. Davacı tarafça bu külfet yerine getirilmemiştir. Mahkemece mirasta iade koşulları oluşmadığından bu davanın reddi ile tenkis talebi hakkında deliller toplanıp sonucu uyarınca karar vermek gerekirken yazılı şekilde karar verilmesi doğru görülmemiştir” (Bkz., Y. 2. HD, E. 2005/9791, K. 2005/15742, T. 15.11.2005, www.legalbank.net, Erişim Tarihi: 09.04.2022).

Yargıtay önceki kararlarından farklı olarak bir uyuşmazlıkta mirasbırakanın altsoyuna karşılıksız olarak verdiği 13.500 TL'lik kazandırmanın denkleştirmeye tâbi olmasına ilişkin karar vermiştir; “*Davacının, mirasbırakan tarafından davalıya elden verilen 13.500 TL'sine ilişkin davası mirasta denkleştirmeye (iadeye) ilişkindir (TMK. md. 669) Mirasbırakan tarafından 13.500 TL. nakdin sağlığında bankadan çekilip, davalıya sağlararası işlemle verildiği sabittir. Bu paranın ivazlı olarak davalıya verildiği, davalı tarafından kanıtlanmış olmadığı gibi mirasbırakanın davalıyı denkleştirmeden (iade) muaf tuttuğuna ilişkin bir delil de getirilmemiştir. Bu durumda, davalıya bağışlanan bu paranın Türk Medeni Kanunu'nun 671 vd. maddeleri gereğince denkleştirmeye tâbi tutularak; öncelikle mirasbırakanın net tereke miktarının hesaplanması, net tereke üzerinden davalının yasal miras payının belirlenmesi; yasal miras payını aşan kazandırma yapılmış ise aşan kısmın denkleştirmeye tâbi tutulması gerekirken; bu şekilde bir inceleme yapılmadan yazılı şekilde karar verilmiş olması isabetsiz olup, bozmayı gerektirmiştir.” (Bkz., Y. 2. HD, E. 2010/4629, K. 2011/6951, T. 25.04.2011, www.legalbank.net, Erişim Tarihi: 09.04.2022).*

Antalya Bölge Adliye Mahkemesi tarafından verilen bir kararda ise önceki Yargıtay kararlarından farklı olarak, mirasbırakan tarafından altsoyuna para verilmesinin TMK m. 669/II'deki kazandırmalardan olup olmadığı değerlendirilmeksizin, yapılan kazandırmanın denkleştirmeye tâbi olduğuna karar verilmiştir; “*...Murisin sağlığında karşılıksız olarak yaptığı kazanımı elde eden yasal mirasçılara karşı dava açılabilecektir.*

Bu açıklamalar doğrultusunda, somut uyuşmazlıkta; Dava konusu paraların miras bırakan tarafından davalı oğlu adına banka havalesi ile gönderildiği mahkemenin kabulündedir. Bu husus taraflar arasında da çekişme konusu değildir. Miras bırakanın alt soyu lehine yaptığı sağlar arası kazandırmalar kural olarak miras payından mahsuben yapılmış sayılır ve denkleştirmesi sağlamak için iadeye tabidir;

Dava konusu olayda; Miras bırakan kazandırmanın denkleştirmeye tâbi olmadığını açıkça belirtmediği gibi davalı da kazandırmanın iadeye tâbi olmadığını kanıtlayamamıştır.

Bu halde davaya konu olan ve davalıya banka havalesi ile 30/04/2012 tarihinde gönderilmiş 142.000,00.-TL ile 26/07/2012 tarihi ile 12/04/2013 tarihleri arasında muhtelif tarihlerde gönderilmiş

olan toplam 8.517,00.-TL'nin, murisin ölüm tarihi itibari ile; 159.762,00.-TL tutara ulaşmış olduğu ve TMK 669/2 uyarınca mirasta denkleştirmeye tâbi olduğu;

Söz konusu tutarı geri vermekle yükümlü olan davalı mirasçının TMK 671 maddesi gereğince dilerse aldığı aynen geri vereceği, dilerse payından fazla olsa bile değerini miras payına mahsup ettireceği; TMK 673 maddesi gereğince de denkleştirmenin, muris tarafından davalıya yapılan kazandırmanın denkleştirme anındaki değerine göre yapılacağı, nihayetinde davalının (denkleştirme tarihi olarak hesaplanan) 183.596.-TL'yi dilerse aynen geri vereceği dilerse payından fazla olsa bile miras payına mahsup ettireceği yönündeki dosya kapsamındaki bilirkişi raporu doğrultusundaki yerel mahkemenin kabulü ve kararının usul ve yasaya aykırı olmadığı kanaatine varılmıştır” (Bkz., Antalya BAM 1. HD, E. 2017/296, K. 2017/406, T. 15.06.2017, www.legalbank.net, Erişim Tarihi: 09.04.2022).

Kanaatimizce benzeri kazandırmaların kapsamı ile ilgili ileri sürülen birinci görüş yerinde olan görüştür. Çünkü her ne kadar kanun metninde çeyiz, kuruluş sermayesi, malvarlığı devri ve borçtan kurtarma şeklinde sayılmışsa da bunların örnek olarak sayıldığı hususu düşünülmektedir. Dolayısıyla mirasbırakan tarafından altsoya yapılan kanun metninde sayılanlar içerisinde bulunmasa da benzeri kazandırma olarak denkleştirme kapsamına alınması, altsoy yasal mirasçılar arasındaki eşitliğin sağlanması amacına uygun olur. Ayrıca bu konudaki tartışmayı sonlandırmak açısından kanun koyucunun yasal düzenleme yapmasının da kökten bir çözüm olacağı kanaatindeyiz.

Benzeri kazandırma çeşitli durumlarda ortaya çıkabilir. Örneğin, mirasbırakanın altsoyu için olağanüstü eğitim masrafında bulunması, kuruluş sermayesi olarak değerlendirilmese dahi benzeri kazandırma olarak denkleştirme kapsamındadır. Yine mirasbırakanın oğlunun işlerini toparlaması için onun yanında ücretsiz bir şekilde üç yıl çalışması, benzeri kazandırma olarak denkleştirmeye tabidir (Çabri, 2020, C.III, s. 416. Benzeri kazandırmalar konusundaki örnekler ile ilgili tartışmalar ve ayrıntılı bilgi için bkz., Turan Başara, 2013, s. 108 vd.). Ayrıca mirasbırakan tarafından, altsoyun ekonomik bağımsızlığını kazanması, muhafaza etmesi veya geliştirmesi amacı ile bir veya birden fazla taşınmaz bağışlaması yine denkleştirme kapsamında olur (Çabri, 2020, C.III, s. 416).

Yargıtay tarafından verilen bir kararda, mirasbırakan tarafından sağlığında sahibi olduğu taşınmazlardan birinin oğluna devredilmesinin, TMK 669/II kapsamında olmadığına ve yapılan kazandırmanın benzeri hallerden biri olarak kabul edilmemesi gerektiğine hükmedilmiştir; “...Dava mirasta iade isteğine ilişkindir. Taraflar kardeşlerdir. Davacılar müşterek miras bırakanları babalarının dava konusu taşınmaz miras hissesine mahsuben davalı kardeşlerine bağışladığını ileri sürerek bu yerin terekeye iadesini talep etmişlerdir. Davalı bağışın miras payına mahsuben değil kayıtsız şartsız yapıldığını savunarak davanın reddini istemiştir...Somut olayda 1315 (1899) D.lu muris 1971 yılında 1930 D.lu olan oğlu davalıya dava konusu tarla cinsindeki taşınmazını kayıtsız şartsız bağışlamıştır. Tüm dosya içeriğine göre furu lehine yapılan bağışın M.K.nın 603/2. maddesinde ifadesini bulan cihaz, tesis masrafı borçtan ibrayı

sağlamak amacına yönelik bulunduğu ya da nitelik itibariyle bu kabilden bahsedilen bir menfaat kapsamında olduğu belirlenememiştir.

Bu itibarla davacının yasal karineden yararlanması mümkün değildir. Olayda ispat külfetinin yüklenmesinde uygulanması gereken M.K. 6. maddesinde öngörülen genel kuraldır. O halde yerel mahkemenin olayda ispat külfetinin davacı tarafa düştüğüne ilişkin direnmesi yerindedir. Ne var ki mahkemece kurulan hükmün esasına yönelik temyiz itirazları incelenmediğinden dosya gerekli tetkikatın yapılması için Özel Dairesine gönderilmelidir” (YHGK, E. 1990/2-534, K. 1990/648, T. 19.12.1990, www.legalbank.net, Erişim Tarihi: 10.04.2022).

3. Denkleştirmeden Muaf Olan Kazandırmalar

3.1. Eğitim ve Öğrenim Giderleri

Mirasbırakanın çocukları için yaptığı olağan eğitim ve öğrenim masrafları denkleştirmeden muaftır (TMK m. 674/I). Eğitim ve öğrenim masrafları aynı anlama gelmemektedir. Eğitim masrafları, çocuğun fikri, bedeni, ahlaki gelişiminin sağlanması için yapılan masraflardır. Öğrenim masrafları ise çocuğun özel bir meslek sahibi olması için yapılan masrafları ifade eder. Bu iki masrafın yapılmasının ortak amacı çocuğun ileride bağımsız bir yaşam yeteneği kazanmasıdır (Dural/Öz, 2021, s. 339; İmre/Erman, 2021, s. 535; Çabri, 2020, C.III, s. 452, dn. 1334; Kocayusufpaşaoğlu, 1987, s. 474-475; Güleş, 2018, s. 402; Gönensay/Birsen, 1963, s. 355; Kendir, 2019, s. 70).

Eğitim ve öğrenim masrafları anne ve babanın yasal yükümlülükleri arasındadır (TMK m. 327/I). Anne ve babanın bu yükümlülüğü, kural olarak çocuk ergin oluncaya kadar sürer (TMK m. 328). Ancak çocuğun eğitimi ergin olduktan sonra devam ediyorsa, anne ve babanın da yükümlülüğü kendilerinden beklenebilecek ölçüde devam eder. Madde metinlerinden anlaşıldığı üzere eğitim ve öğrenim masrafları, anne ve babanın kanundan kaynaklanan borçları olduğundan, bu masraflar denkleştirme kapsamında değildir (Kocayusufpaşaoğlu, 1987, s. 476; Çabri, 2020, C.III, s. 453; Kocayusufpaşaoğlu, 1960, İade, s. 193 vd.; Kendir, 2019, s. 70. Ancak öğretilde bir yazar, mirasbırakanın aksi yöndeki irade beyanı ile alışılmış ölçüdeki eğitim ve öğrenim masraflarının da denkleştirmeye tâbi olacağını belirtmektedir. Ayrıca burada açık bir irade beyanına ihtiyaç olmadığını ve yorum yolu ile de bu irade beyanının varlığının kabul edilebileceğini ifade etmektedir. Bkz., İmre/Erman, 2021, s. 535).

Eğitim ve öğrenim masrafları, anne ve babanın yasal yükümlülükleri arasında yer alsada bu masrafların olağan sınırları aşması durumunda, yapılan kazandırma denkleştirme kapsamına girer. Burada masrafın olağan olup olmadığının tespitinde yapılan masrafın objektif değeri ile mirasbırakanın ekonomik ve sosyal durumuna bakılması gerekmektedir (Dural/Öz, 2021, s. 339; İmre/Erman, 2021, s. 535; Turan Başara, 2013, s. 134-135; Kocayusufpaşaoğlu, 1987, s. 475-476). Başka bir şekilde ifade etmek gerekirse olağan eğitim ve öğrenim masrafların tespitinde kesin, geçerli ve değişmez kriterler verilemez (Kocayusufpaşaoğlu, 1987, s. 475; Kocayusufpaşaoğlu, 1960, İade, s. 195). Örneğin, ülkemizde yaşayan orta gelirli bir kişinin çocuklarını üniversite eğitimi tamamlanıncaya kadar devlet okullarında

okutması için yapılan masraflar olağan sınırlar içerisinde. Buna karşın üst gelir sınıfındaki bir kişinin ise çocuklarını özel okullarda veya yurtdışında okutması için yaptığı masraflar olağan kabul edilmektedir (Tuor/Pıcenoni, Art. 631, N. 11, Çabri, 2020, C.III, s. 453-454'ten naklen). Olağan masraflara, kitap, sınav harçları, yol veya barınma masrafları gibi masraflar dahildir (Çabri, 2020, C.III, s. 454. Eğitim ve öğrenim masrafları ile ilgili başka örnekler için bkz., Kocayusufpaşaoğlu, 1987, s. 47).

Eğitim ve öğrenim giderlerinin olağan olup olmadığının tespitinde her çocuğa eşit masraf yapılması bir kriter değildir. Çünkü her çocuğun bedeni ve ruhsal yapıları aynı olmadığından, sahip oldukları yetenekler de aynı değildir. Bu bağlamda bir çocuğun liseyi bitirdikten sonra iş hayatına atılması durumunda o çocuğa yapılan masraf ile diğer bir çocuğa üniversiteyi bitirinceye kadar yapılan masraf aynı olamaz. Bir çocuğun üniversiteyi ailesinin ikamet ettiği yerde okuması, diğer bir çocuğun ise ailesinin bulunmadığı yerde okuması durumunda, üniversiteyi dışarıda okuyan çocuk için daha fazla masraf yapılmış olabilir. Her iki durumda da çocuklardan birine daha fazla masraf yapılması, yapılan kazandırmanın denkleştirme kapsamına girmesine sebep olmaz (Çabri, 2020, C.III, s. 454; Kocayusufpaşaoğlu, 1960, İade, s. 193. Öğretide bir yazar, eğitim ve öğrenim masraflarının denkleştirmeye tâbi olup olmadığı ile ilgili yapılacak değerlendirme açısından, her bir çocuğun şahsi durumunun ve yapılan masrafın sebebinin üzerinde durulması gerektiğini belirtmektedir. Bkz., İmre/Erman, 2021, s. 535).

Çocuklar arasında masraf açısından farklılık olması durumunda, alışılmış ölçüleri aşan kısım denkleştirmeye tâbi olur. Alışılmış ölçülerin tespiti konusunda ise mirasbırakanın sosyal ve ekonomik durumuna bakılması gerekir (İmre/Erman, 2021, s. 535; Çabri, 2020, C.III, s. 453; Turan Başara, 2013, s. 134-136; Kocayusufpaşaoğlu, 1987, s. 475; Börekçi, 2020, s. 43; Kendir, 2019, s. 75; Güleş, 2018, s. 404). Örneğin, bir çocuğa yurtdışında dört yıllık üniversite eğitimi için 500.000 TL masraf yapılması ve mirasbırakan açısından alışılmış ölçüleri aşan bir masraf olduğunun tespit edilmesi durumunda, yapılan kazandırma denkleştirmeye tâbi olur. Burada denkleştirmeye tâbi olan kısım, alışılmış ölçüleri aşan kısım olacağı için, masrafın yapıldığı tarihlerde o çocuğun üniversite eğitimi için Türkiye'deki devlet üniversitesinde okuması durumunda yapılan masrafın tespit edilerek yurtdışında yapılan masraftan düşülmesi gerekir. Olağan masrafın 50.000 TL olduğu kabul edilirse, 500.000 TL'den olağan masraf olan düşülür ve 450.000 TL denkleştirme açısından dikkate alınır (Çabri, 2020, C.III, s. 455).

Mirasbırakanın sosyal ve ekonomik durumunun tespiti açısından sadece aktif ve pasifi değil, beklenen haklarının da dikkate alınması gerekir (Kocayusufpaşaoğlu, 1987, s. 476; Kocayusufpaşaoğlu, 1960, İade, s. 196). Ayrıca mirasbırakanın eşinin malvarlığının, mirasbırakanın ekonomik durumunun ve masrafın olağan olup olmadığının tespit edilmesi açısından dikkate alınması gerekmektedir. Çünkü anne ve babasından biri zengin olan bir çocuğun eğitim ve öğrenim masrafının, her ikisi de fakir olana karşı daha fazla olması olağandır (Kocayusufpaşaoğlu, 1960, İade, s. 196).

Alışılmış ölçülerdeki eğitim ve öğrenim masraflarının denkleştirmeden muaf olması, yapılan masrafların mirasbırakanın çocuğuna yapılmış olmasına bağlıdır (İmre/Erman, 2021, s. 535; Kocayusufpaşaoğlu, 1960, İade, s. 194; Dural/Öz, 2021, s. 339; Turan Başara, 2013, s. 137; Kocayusufpaşaoğlu, 1987, s. 476). Bu konuda çocuklar dışındaki tüm altsoyun madde kapsamına dahil edilmesi gerektiğine ilişkin aksi yöndeki görüş için bkz., Eren/Yücer Aktürk, 2021, s. 626). Mirasbırakanın çocuklar dışındaki diğer yasal mirasçılara böyle bir kazandırmada bulunması durumunda, yapılan kazandırma denkleştirmeye tâbi olur. Örneğin, mirasbırakanın torunlarına alışılmış ölçüler içerisinde eğitim ve öğrenim masrafı yapması halinde, bu masraflar denkleştirme kapsamına girer (İmre/Erman, 2021, s. 535; Dural/Öz, 2021, s. 339; Kocayusufpaşaoğlu, 1987, s. 476). Bu konuda Yargıtay tarafından verilen bir kararda, mirasbırakanın torununa yaptığı kazandırma ile ilgili TMK m. 674/I hükmünün uygulanmasının uygun olmadığına ve denkleştirmeden muaf olmaması gerektiğine hükmetmiştir (“...Ayrıca, murisin çocukları için yaptığı eğitim ve öğretim giderleri mirasta denkleştirmeye tâbi değildir. TMK’nın 674. maddesi gereğince “Çocukların eğitim ve öğrenimi için yapılan giderler sebebiyle geri verme yükümlülüğü, murisin aksini arzu ettiği ispat edilmedikçe, ancak alışılmış ölçüleri aşan kısım için mevcuttur.” Madde metni aynı yasanın 669/2 maddesiyle birlikte değerlendirildiğinde murisin torunları için yaptığı eğitim ve öğrenim harcamalarının denkleştirmeye tâbi olduğu açıktır. Bu nedenle, murisin davalı ...’in üniversite öğrenimine yaptığı katkısı denkleştirmeye tabidir. Dolayısıyla, murisin katkı miktarı bulunarak terekeye iadesi gerekir. Mahkemece, belirtilen hususlar gözetilmeden eksik inceleme ve araştırmaya dayanarak yazılı gerekçeyle karar verilmesi doğru görülmemiş, bu sebeplerle hükmün bozulması gerekmiştir.” Bkz., Yargıtay 14. HD, T. 17.05.2016, E. 2016/612 K. 2016/5950, www.lexpera.com, Erişim Tarihi: 09.04.2022).

Mirasbırakanın çocukları için yaptığı alışılmış ölçüleri aşan masraflar denkleştirme kapsamında olsa da mirasbırakan, aksini belirterek yapılan masrafları denkleştirmeden muaf kılabilir. Mirasbırakan tarafından ortaya koyulan bu irade beyanı konusunda bir şekil şartı yoktur. Ayrıca beyanın açıkça yapılması zorunlu olmayıp, hal ve koşullardan denkleştirmeden muaf tutma iradesinin anlaşılması yeterlidir (Eren/Yücer Aktürk, 2021, s. 627; Kocayusufpaşaoğlu, 1987, s. 477; Kocayusufpaşaoğlu, 1960, İade, s. 199). Bu konuda bir uyuşmazlık meydana geldiği takdirde yapılan kazandırmanın muaf olduğunu kazandırma yapılan çocuğun ispatlaması gerekmektedir (Çabri, 2020, C.III, s. 456; Eren/Yücer Aktürk, 2021, s. 627).

Çocuklar için mirasbırakan tarafından yapılan alışılmış ölçüler içindeki masraflar, kanunen denkleştirmeden muaf olsa da bu masrafların denkleştirmeye tâbi olabileceğine ilişkin kanunda bir hüküm bulunmamaktadır. Bu husus öğretilerde tartışmalıdır (Yapılan tartışma ile ilgili ayrıntılı bilgi için bkz., Kocayusufpaşaoğlu, 1960, İade, s. 199). Bu konuda ileri sürülen birinci görüşe göre, olağan sınırlar içerisinde kalan masraflar mirasbırakan tarafından aksi öngörülerek denkleştirmeye tâbi kılınabilir (İmre/Erman, 2021, s. 535; Tekdoğan, 2022, s. 121). İkinci görüşe göre ise, bu masraflar mirasbırakan açısından kanuni borç kapsamında olduğundan, masrafların olağan sınırlar içerisinde kalması halinde,

yapılan denkleştirmeye tâbi olmaz (Çabri, 2020, C.III, s. 456; Eren/Yücer Aktürk, 2021, s. 627; Kocayusufpaşaoğlu, 1987, s. 476). Ayrıca öğretilerde bir yazar, olağan ölçüler içerisindeki eğitim ve öğrenim giderlerinin denkleştirmeye tâbi olmaması gerektiğini; ancak mirasbırakanın mali durumunun önemli ölçüde bozulması durumunda çocuklardan birine yapıldığı sırada olağan olan masrafların sonradan ortaya çıkabilecek eşitsizliği gidermek amacıyla ölüme bağlı tasarruf işlemi ile tasarruf özgürlüğü çerçevesinde giderebileceğini belirtmektedir (Kocayusufpaşaoğlu, 1960, İade, s. 199). Kanaatimizce ikinci görüşün kabul edilmesi uygun olur. Çünkü kanun koyucu tarafından düzenlenen bir yükümlülük kapsamında, mirasbırakan tarafından yapılan olağan masrafların denkleştirme kapsamına alınmaması gerekir. Başka bir şekilde ifade etmek gerekirse, mirasbırakanın olağan masrafların muaf olmayacağına ilişkin irade beyanının dikkate alınmaması gerekmektedir.

3.2. Olağan Hediyeler

Olağan hediyeler denkleştirmeden muaftır (TMK m. 675). Olağan hediye, verilen kişi açısından önemli bir ekonomik katkıya sebep olmayan hediye anlamına gelir. Diğer bir şekilde ifade etmek gerekirse, böyle bir hediye verilmesi durumunda, karşı tarafın ekonomik bağımsızlığını kurma, geliştirme veya devam ettirme gibi bir amaç söz konusu değildir (Dural/Öz, 2021, s. 340; Eren/Yücer Aktürk, 2021, s. 629; Turan Başara, 2013, s. 145-146; Kocayusufpaşaoğlu, 1960, İade, s. 200; Kılıçoğlu, 2021, s. 456; İmre/Erman, 2021, s. 518; İnan/Ertas/Albaş, 2019, s. 595). Bu tür hediyeler çoğu zaman doğum günü, nişan, düğün, yıldönümü veya mezuniyet gibi özel günler dolayısıyla verilen hediyelerdir. Kanunen denkleştirmeden muaf olan bu hediyelerin verildiği zamanın önemi olmadığı gibi özel bir sebebin bulunmasına da gerek yoktur (Kocayusufpaşaoğlu, 1987, s. 477-478; İmre/Erman, 2021, s. 518; Dural/Öz, 2021; Kocayusufpaşaoğlu, 1960, İade, s. 201). Mirasbırakan hiçbir sebebin olmadığı zamanda da çocuklarına olağan hediye olarak kazandırmada bulunabilir (Çabri, 2020, C.III, s. 463).

Hediyenin olağan olup olmadığının belirlenmesi konusunda kazandırmanın yapıldığı andaki değeri ile mirasbırakanın kazandırmanın yapıldığı andaki ekonomik durumunun dikkate alınması gerekir (Dural/Öz, 2021, s. 340; Eren/Yücer Aktürk, s. 630; Kocayusufpaşaoğlu, 1960, İade, s. 201; Turan Başara, 2013, s. 147-148). Mirasbırakan tarafından kazandırma yapılması akabinde, mirasbırakanın malvarlığının artması veya azalması, kazandırma ile ilgili yapılan değerlendirmede bir değişikliğe sebep olmaz (Dural/Öz, 2021, s. 340; Turan Başara, 2013, s. 147-148). Bu bağlamda günümüz şartlarında orta gelirli bir kişinin çocuğuna mezuniyet hediyesi olarak 5.000 TL değerinde bilgisayar, cep telefonu veya saat alması olağan hediye olarak kabul edilebilir. Ekonomik durumu çok iyi olan bir kişinin ise çocuğuna mezuniyet hediyesi olarak 500.000 TL değerinde araba veya tekne alması yine olağan hediye olarak değerlendirilebilir. Fakat orta gelirli bir kişinin çocuğuna 500.000 TL değerinde tekne alması olağan hediye olarak değerlendirilemez (Çabri, 2020, C.III, s. 464).

Yargıtay tarafından verilen bir kararda, mirasbırakanın 18 yaşında lise öğrencisi olan oğluna araba alması, olağan hediye olarak kabul edilmiştir. Bu kararda mirasbırakanın malvarlığının çok yüksek

olması sebebiyle, yapılan kazandırmanın denkleştirmeden muaf tutulmasına ilişkin yerel mahkeme kararı onanmıştır (Bkz., Y. 2. HD, T. 11.04.2013, E. 2012/11395 K. 2013/10152, <https://karararama.yargitay.gov.tr>, Erişim Tarihi: 07.04.2022).

Bir hediyein olağan hediye sınırını aşması durumunda, yapılan kazandırmanın tümünün mü yoksa olağan sınırını aşan kısmının mı denkleştirmeye tâbi olacağı ile ilgili kanunda bir açıklık bulunmamaktadır. Nitekim bu husus öğretilerde tartışmalıdır. Bazı yazarlar, burada denkleştirme açısından kazandırmanın tümünün değil; olağan sınırını aşan kısmın denkleştirmeye tâbi olmasını (Çabri, 2020, C.III, s. 465; Tuor/Picenoni, Art. 632, N. 4, Çabri, 2020, C.III, s. 464'ten naklen); ancak yapılan kazandırmanın hediye vasfını kaybederek kuruluş sermayesi niteliğine dönüşmesi durumunda, tümünün denkleştirmeye tâbi olması gerektiğini ifade etmişlerdir (Kocayusufpaşaoğlu, 1987, s. 478). Bazı yazarlar ise olağan sınırları aşan hediyein bölünebilir olup olmamasına bakılması gerektiğini ifade etmektedirler. Eğer hediye bölünebilir nitelikte ise olağan sınırı aşan kısmın, bölünemeyen nitelikte ise tümünün denkleştirmeye tâbi olacağını belirtmektedirler (Dural/Öz, 2021, s. 340; Bayramoğlu, 2021, s. 58). Başka bir yazar ise olağan sınırın aşılması durumunda, yapılan kazandırmanın hediye vasfından çıkması sebebiyle tümünün denkleştirmeye tâbi olmasını savunmaktadır (Eren/Yücer Aktürk, 2021, s. 630). Kanaatimizce hediyeye yönelik yapılan kazandırmaların, olağan sınırı aşması durumunda, kazandırmanın tümünün değil; olağan sınırı aşan kısmın denkleştirmeye tâbi olması uygun olur.

Olağan hediye niteliğinde olan bir kazandırmanın mirasbırakan tarafından aksi belirtilerek denkleştirmeye tâbi olup olmayacağı öğretilerde tartışmalıdır (Bu konudaki tartışmalar için bkz., Turan Başara, 2013, s. 148-149). Bu konuda ağırlıklı olan görüşe göre mirasbırakan, aksini öngörerek olağan hediyeleri denkleştirmeye tâbi kılabilir (Wolf/Hrubesch-Millauer, N. 1959, Çabri, 2020, C.III, s. 465'ten naklen. Aksi görüş için bkz., Günay, 2015, s. 93).

3.3. Evlenme Giderleri

Mirasbırakanın evlenmesi sırasında mirasçıları için yapmış olduğu geleneğe uygun giderler denkleştirme kapsamında değildir (TMK m. 675/I). Bu düzenlemenin kapsamına hangi mirasçıların gireceği konusunda madde metninde bir açıklık bulunmamaktadır. Ancak altsoy dışındaki mirasçılar için yapılan kazandırmaların kural olarak denkleştirme kapsamında olmadığı dikkate alındığında madde, altsoy açısından uygulama alanı bulur (Çabri, 2020, C.III, s. 465).

Mirasçılar için yapılan evlenme giderleri ile çeyiz kavramları birbirine benzer gibi gözüke de aynı şeyleri ifade etmemektedir. Çeyiz, evlenecek olan kişilere ev kurması için yapılan masraflardır. Örneğin, mirasbırakanın altsoyuna yemek takımı, yatak odası, salon takımı, küçük ev aletleri seti gibi ev eşyası alınmasına veya altsoyun evinin tadilatına ilişkin yapılan masraflar çeyiz niteliğindedir. Buna karşın evlilik giderleri ise ev kurma dışında evlilik sebebine dayalı olarak yapılan nişan, düğün, kına, takı gibi harcamaları ifade etmektedir (İmre/Erman, 2021, s. 527; Dural/Öz, 2021, s. 341; Turan Başara, 2013, s. 149; Kocayusufpaşaoğlu, 1960, İade, s. 161).

Mirasbırakanın evlilik gideri olarak altsoyuna yaptığı olağan sınırlar içindeki kazandırmalar denkleştirmeye tâbi olmaz. Örneğin, mirasbırakanın altsoyunun kına masraflarını karşılaması veya düğününde altın bilezik takması evlenme gideri olarak kabul edilebilir. Ancak mirasbırakanın altsoyu için yaptığı bu masrafları, ekonomik gücünü aşarak yapması durumunda bu masraflar, olağan sınırları aştığı ölçüde denkleştirme kapsamına girer (Dural/Öz, 2021, s. 341; Turan Başara, 2013, s. 150; Kocayusufpaşaoğlu, 1960, İade, s. 164-165; Kendir, 2019, s. 83-84; Börekçi, 2020, s. 49; Bayramoğlu, 2021, s. 59).

3.4. Altsoy İçin Alışılmış Ölçülerde Yapılan Çeyiz Giderleri

Mirasbırakanın altsoyu için alışılmış ölçüler içerisinde yaptığı çeyiz giderleri konusunda TMK m. 675/II hükmü gereği denkleştirmeden muaf tutma iradesi asıldır (Dural/Öz, 2021, s. 335-336; Turan Başara, 2013, s. 150; Kocayusufpaşaoğlu, 1987, s. 470-471). Çeyiz, yukarıda da ifade edildiği üzere mirasbırakan tarafından evlenen altsoyuna evlenme nedeniyle yapılan kazandırmalardır. Mirasbırakanın evlenme sebebiyle yaptığı bu kazandırmaların alışılmış ölçüler içerisinde kalması durumunda, yapılan masraf denkleştirmeye tâbi olmaz. Buradaki alışılmış ölçünün ise her somut olay açısından ayrı değerlendirilmesi gerekir (İmre/Erman, 2021, s. 527; Turan Başara, 2013, s. 151; Güleş, 2018, s. 405; Börekçi, 2020, s. 50; Bayramoğlu, 2021, s. 59). Ülkemizde her ailede evlenen altsoya çeyiz olarak beyaz eşya, yatak odası, salon takımı gibi ev eşyası alınması olağan bir durumdur. Yapılan bu tür kazandırmalar denkleştirmeye tâbi olmaz. Buna karşın mirasbırakan tarafından evlenen altsoya araba, ev veya bir taşınmaz alınması olağan bir durum değildir. İşte bu gibi kazandırmaların, kanunen denkleştirme kapsamında değerlendirilmesi gerekir (Çabri, 2020, C.III, s. 466).

Çeyiz gideri olarak yapılan kazandırmanın olağan ölçülerde olup olmadığı değerlendirilirken, mirasbırakanın kazandırmanın yapıldığı andaki sosyal ve ekonomik durumuna bakılması gerekmektedir (İmre/Erman, 2021, s. 527; Eren/Yücer Aktürk, 2021, s. 632-633; Turan Başara, 2013, s. 151; Börekçi, 2020, s. 50; Güleş, 2018, s. 405). Örneğin, zengin olan bir kişinin evlenen altsoyuna bir ev vermesi olağan ölçülerde olabilir; ama maddi durumu kötü olan bir kişinin ise altsoyunun bütün beyaz eşyalarını satın alması, olağan kazandırma olarak değerlendirilmeyebilir (Çabri, 2020, C.III, s. 467).

Alışılmış ölçüler içinde yapılan çeyiz masrafları her ne kadar denkleştirmeden muaf olsa da mirasbırakan bunun aksini öngörerek yapılan kazandırmayı denkleştirmeye tâbi kılabilir. Mirasbırakan tarafından ortaya koyulacak bu irade beyanı için bir şekil şartı bulunmamaktadır. Mirasbırakanın hal ve hareketlerinden yapılan kazandırmanın denkleştirmeye tâbi olması gerektiğinin anlaşılması kafidir. Bu konuda bir uyuşmazlık meydana geldiği takdirde ispat yükü, yapılan kazandırmanın denkleştirmeye tâbi olduğunu iddia eden mirasçı üzerindedir (Çabri, 2020, C.III, s. 467).

SONUÇ

Mirasta denkleştirme, Türk Medeni Kanunu m. 669 ile m. 675 arasında düzenlenen bir müessesedir. Bu müessese, mirasbırakanın sağlığında yasal mirasçılardan birine miras payına mahsuben sağlararası kazandırma yapması durumunda, bu kazandırmanın yasal mirasçılar arasındaki eşitsizliğin giderilmesi amacıyla iadesini düzenler.

Mirasta denkleştirme, mirasbırakanın sağlığında karşılıksız olarak yaptığı işlemlere ilişkin olduğundan ölüme bağlı yapılan işlemler mirasta denkleştirmenin konusunu teşkil etmez. Denkleştirmede sağlararası işlemlerin dikkate alınması sebebiyle, mirasbırakanın iradesi önem arz etmektedir. Mirasbırakanın yapılan karşılıksız kazandırma ile ilgili iradesi bulunmuyorsa, bu kazandırmanın denkleştirmeye tâbi olup olmaması açısından TMK hükümleri devreye girer.

Mirasbırakanın çeyiz, kuruluş sermayesi ya da bir malvarlığını devretmek veya borçtan kurtarmak ve benzerleri gibi karşılık almaksızın altsoyuna yaptığı kazandırmalar aksi belirtilmediği müddetçe denkleştirmeye (kanuni denkleştirme) tabidir. Mirasbırakan tarafından altsoy dışındaki yasal mirasçılara bir kazandırma yapılması durumunda ise bu kazandırmanın denkleştirmeye tâbi olması mirasbırakanın aksini öngörmesine bağlıdır. Mirasbırakan aksini belirtmediği müddetçe altsoy dışındaki yasal mirasçılara yapılan kazandırmalar denkleştirmeye tâbi olmaz.

Mirasbırakan tarafından aksi belirtilmediği müddetçe, altsoya yapılan kanunen denkleştirmeye tâbi olan kazandırmalar TMK m. 669/II'de düzenlenmekte, devam eden maddelerde ise denkleştirmeden muaf olan bazı kazandırmalar yer almaktadır.

Bu kapsamda TMK m. 674/I'e göre, mirasbırakanın çocukları için yaptığı olağan eğitim ve öğrenim masrafları denkleştirmeden muaftır. Bu madde kapsamındaki eğitim ve öğrenim giderlerinin olağan olup olmadığının tespitinde, mirasbırakanın sosyal ve ekonomik durumuna bakılması gerekir. Mirasbırakanın sosyal ve ekonomik durumuna göre, yapılan kazandırmanın olağan ölçüleri aşması durumunda, aşan kısım denkleştirmeye tâbi olur. Ayrıca, alışılmış ölçülerdeki eğitim ve öğrenim masraflarının denkleştirmeden muaf olması, yapılan masrafın mirasbırakanın çocuğuna yapılmış olmasına bağlıdır. Mirasbırakanın çocuklar dışındaki diğer yasal mirasçılara böyle bir kazandırmada bulunması durumunda, yapılan kazandırma denkleştirmeye tâbi olmaktadır.

Olağan eğitim ve öğrenim masrafları dışında, TMK m. 675/I'e göre, olağan hediyeler de denkleştirme kapsamında değildir. Hediyein olağan olup olmadığının belirlenmesi konusunda kazandırmanın yapıldığı andaki değeri ile mirasbırakanın kazandırmanın yapıldığı andaki ekonomik durumunun dikkate alınması gerekir. Bir hediyein olağan hediye sınırını aşması durumunda, yapılan kazandırmanın tümünün mü yoksa olağan sınırını aşan kısmının mı denkleştirmeye tâbi olacağı öğretide tartışmalı olsa da kanaatimizce olağan sınırı aşan kısmın denkleştirmeye tâbi olması en uygun çözüm olur.

Yine TMK m. 675/I'e göre, mirasbırakanın evlenmesi sırasında mirasçılar için yapmış olduğu geleneğe uygun giderler denkleştirme kapsamında değildir. Madde metninde bir açıklık olmasa da altsoy dışındaki mirasçılar için yapılan kazandırmaların kural olarak denkleştirme kapsamında olmadığı dikkate alındığında, madde altsoy açısından uygulama alanı bulur. Mirasbırakanın evlilik gideri olarak altsoyuna yaptığı olağan sınırlar içindeki kazandırmalar denkleştirmeye tâbi olmaz. Bu sınırın aşılması durumunda ise aşılan kısım denkleştirme kapsamına girer.

Ayrıca TMK m. 675/II'ye göre, mirasbırakan tarafından altsoy için yapılan alışılmış ölçüler içerisindeki çeyiz giderleri hususunda mirasbırakanın denkleştirmeden muaf tutma iradesi asıldır. Başka bir ifadeyle, mirasbırakanın çeyiz niteliğindeki masraflarının alışılmış ölçüler içerisinde kalması durumunda, yapılan kazandırma denkleştirmeye tâbi olmaz. Çeyiz giderlerinin olağan olup olmadığının belirlenmesi konusunda kazandırmanın yapıldığı andaki değeri ile mirasbırakanın kazandırmanın yapıldığı andaki ekonomik durumunun dikkate alınması gerekir. Başka bir ifadeyle, alışılmış ölçünün her somut olay açısından ayrı değerlendirilmesi gerekir. Bu değerlendirme neticesinde çeyiz giderlerinin olağan sınırı aşması durumunda yapılan kazandırma, TMK m. 669/II çerçevesinde denkleştirmeye tâbi olur.

KAYNAKÇA

- Antalya, O. Gökhan/ Sağlam, İpek, (2021), Marmara Hukuk Yorumu- Miras Hukuku Cilt: III (Editör: O. Gökhan Antalya), 5. Bası, Ankara.
- Ayan, Mehmet, (2020), Miras Hukuku, Gözden Geçirilmiş 10. Bası, Ankara.
- Bayramoğlu, Necati Şükrü, (2021), Türk Miras Hukukunda Denkleştirme, Ankara.
- Börekeçi, Murat Kaan, (2020), Mirasta Denkleştirme, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi, Antalya.
- Çabri, Sezer, (2022, C.I), Miras Hukuku Şerhi (TMK M. 495-574) Cilt-I, Güncellenmiş 2. Bası, İstanbul.
- Çabri, Sezer, (2020, C.III), Miras Hukuku Şerhi (TMK M. 640-682) Cilt-III, İstanbul.
- Dural, Mustafa/ Öz, Turgut, (2021), Miras Hukuku, 17. Bası, İstanbul.
- Eren, Fikret/ Yücer Aktürk, İpek, (2021), Türk Miras Hukuku, 4. Bası, Ankara.
- Gönensay, Samim/ Birsen, Kemaleddin, (1963), Miras Hukuku, 2. Bası, İstanbul.
- Güleş, Bedia, (2018), Türk Miras Hukukunda Denkleştirme, TBBD, S.134, s. 355-430.
- Günay, Erhan, (2015), Mirasta Denkleştirme (İade) ve Miras Sebebiyle İstihkak Davası, Ankara.
- Hatemi, Hüseyin, (2021), Miras Hukuku, 9. Bası, İstanbul.
- İmre, Zahit/ Erman, Hasan, (2021), Miras Hukuku, 15. Bası, İstanbul.
- İnal, Emrehan, (2007), Denkleştirme ve Tenkis Davalarında Parası Mirasbırakan Tarafından Ödenerek Mirasçılardan Biri Adına Alınan Taşınmazların Durumu, İÜHFİM, C. LXV, S. 2, İstanbul, s. 277-298.
- İnan, Ali Naim/ Ertaş, Şeref/ Albaş, Hakan, (2019), Miras Hukuku, 10. Bası, Ankara.
- İşgüzar, Hasan/ Demir, Mehmet/ Yılmaz Süleyman, (2019), Miras Hukuku, Ankara.
- Kendir, Merve, (2019), Mirasta Denkleştirme, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Kılıçoğlu, Ahmet M., (2021), Miras Hukuku, 11. Bası, Ankara.
- Kocayusufpaşaoğlu, Necip, (1960, İade), Mirasta İade Mefhumu ve Mirasin İadeye Tâbi Kazandırmaları, Yayınlanmamış Doçentlik Tezi, İstanbul.
- Kocayusufpaşaoğlu, Necip, (1987), Miras Hukuku, 3. Bası, İstanbul.
- Serozan, Rona/Engin, Baki İlkay, (2021), Miras Hukuku, 7. Bası, Ankara.
- Oğuzman, Kemal, (1995), Miras Hukuku, 6. Bası, İstanbul.
- Öztan, Bilge, (2021), Miras Hukuku (Tablolar ve Örneklerle), 12. Bası, Ankara.
- Özüğür, Ali İhsan, (2015), Açıklamalı-İçtihatlı Tenkis, Mirasta Denkleştirme ve Muvazaa Davaları, 5. Bası, Ankara.
- Tekdoğan, Aydın, (2022), Mirasta Denkleştirme ve Tenkis Davaları, 5. Bası, Ankara.
- Turan Başara, Gamze, (2013), Miras Hukukunda Denkleştirme, Ankara.
- Turanboy, Nuri, (2010), Mirasbırakanın Denkleştirme ve Tenkise Bağlı Sağlararası Hukuki İşlemleri, İstanbul.